

Дзвоник

№ 187

Журнал для українських дітей Румунії

Місячник Союзу Українців Румунії. 15 рік видання, листопад, 2022 рік

Dzvonuk (Clopotel)

№ 187, 2022 р.

*Журнал для українських дітей Румунії.
Заснований у 2007 році.*

ISSN 2501-2630
ISSN-L 2501-2630

Над *Dzvonukom* працювали:
Головний редактор: Людмила Дорош
Редактор: Ольга Сенишин
Редколегія: Міхаєла Гербіл, Іван Ковач,
Михайло Михайлюк, Михайло Трайста

Адреса редакції:
м. Бухарест, вул. Раду Попеску, 15, с.1
тел.: 021-222-07-29; 021-222-07-37;
телефони/факси: 021-222-07-37

Електронна адреса редакції:
clopotel@uur.ro

Друкарня:
«RCR Print»,
Бухарест, Румунія

Adresa redakției:
str. Radu Popescu 15, sect. 1
București, România.

Dzvonuk пропонує:

- * казки й оповідання
- * вірші, загадки
- * пісеньки
- * сторінки-розмальовки
- * вироби своїми руками
- * дидактичну сторінку
- * дитячу енциклопедію
- * переклади румунських класиків
- * сторінку народознавства
- * рубрику «Славетні українці»
- * рубрику «Вивчаємо англійську»

Dzvonuk завжди радо прислухається
до ваших пропозицій і друкуватиме
надіслані вами спроби!

*Увага! За достовірність надрукованих
матеріалів відповідають їх автори!*

Михайло СТЕЛЬМАХ

ЖУРАВЛИК І РУКАВИЦІ

До журавлика під стіг
Баранець з села прибіг.
Він приніс в своїй торбині
Для журавлика хлібину,
Трохи ярої пшениці
І червоні рукавиці.
Та не знає птиця,
Нащо птиці рукавиці:
Чи на ноги їх надіти,
Чи на крила почепити,
Чи принести у хатину,
Де живе мала дитина?

Галина КИРПА

ЛЕЧУ У ВИРІЙ

Полетіли аж за море
і гусята, й лелечата.
А чого б то нам за ними
в теплий край не відлітати?

Вже я був пішов до річки,
щоб із нею попрощатись.
Вже сказав своїй сестричці,
що збираюсь відлітати.

Почала вона для мене
в небі хмарку вибирати:
– Ти ж, Мишко, пиши частіше
і мені, і мамі. Й тату!

І який він, отой *Вирій* ,
де ти будеш зимувати?
Чи там часто ходять в школу?
Чи щодня, чи тільки в свято?

– Не журись, – кажу сестричці, –
опишу усе підряд.
А коли листів не буде, –
значить, вже лечу назад!

9 листопада – День української писемності та мови

Це свято було встановлено Указом президента України від 6-го листопада 1997 року і відзначається щороку на честь українського літописця Нестора.

Починаючи з 2018 року, День української мови офіційно святкується і в Румунії.

Тож зі святом вас, дорогі наші українці, хлопчики й дівчатка! Любіть, вивчайте і не забувайте свою рідну мову, адже не дарма кажуть: *«Поки жива мова народна в устах народу, до того часу живий і народ»!*

– Солов'ям птахи довірили
Відчинити браму вирію.

Дивувалась наша хата:
– Де поділись ластів'ята?
– Ластівки з дротів знялися
І за море подалися.

– А куди ж це, як на свято,
Гарно вбралися малята?
– Діти виросли за літо,
Понесли до школи квіти.

Наталка ПОКЛАД

ОСІННІЙ КИЛИМОК

Ранок виткав килимок –
до листочка – ще листок:
золотистий – тополиний,
зеленавий – горобиний,
блідо-жовтий – яблуневий,
червонястий – черешневий...
Хризантеми – у куточок, –
ой і гарний килимочок!

Микола ОНИКІЙЧУК

Є у мене мова

Є у мене мова різнокольорова,
на її палітрі українське слово.
Слово, що віками прадіди плекали,
і мені у спадок на уста поклали.
Є багато різних мов на білім світі,
всі вони хороші, всі комусь, як діти.
І не гріх, не сором вивчити чужинську.
Гріх, коли забудеш рідну, українську.

Анатолій КАЧАН

ДИВУВАЛИСЯ ЛІСИ

Дивувалися ліси:
– Де поділися вівси?
– А вони зими злякалися
І в комори заховалися.

Дивувалися гаї:
– Де поділись солов'ї?

Всеволод НЕСТАЙКО

Пригоди Журавлика

(Продовження з попереднього числа)

Кілька днів професор Кваквакум не з'являвся. Певно, читав на дні болота мудру Книгу Джерел. Як і всі професори, коли він читав, то міг по кілька днів не виходити на повітря.

Журавлик уже давно вибігав із гнізда слідом за батьками в пошуках їжі. Треба вам сказати, що журавлики взагалі довго в гнізді не засиджуються. Обсохнуть і вже бігають по болоту. Буквально через кілька годин після того, як вилупляться. І читати й писати журавлики навчаються за один-два дні – такі вони здібні.

Дні стояли погожі. Сонце, наче навмисне, весело сіяло з неба. І хоч як намагався журавлик викликати в своїй душі сумний, журливий настрій, – нічого в нього не виходило. Настрій був незмінно веселий. Хотілося весь час радіти й сміятися. Журавлик уже навіть думав, що, може, професор Кваквакум взагалі більше не з'явиться. І можна буде все забути, і ні перед ким не вибачатися, і не зважати на те, що там пишеться у Книзі Джерел...

Та на п'ятий день...

Журавлик підстрибом біг по болоту і враз...

Він ще встиг скрикнути:

– Ой! Вибачте! Я хотів...

І з ходу наступив на професора Кваквакума, що грівся на сонечку, висунувши з води свою порепану бородавчасту голову.

Жабурин Жабуринович тільки кавкнув і зник під водою.

Потім виринув, люто щось прохарамаркав і знову зник.

– От так вибачився!.. – зітхнув журавлик. – Докторові болотяних наук, наймудрішому з наймудріших, на голову наступив!.. Подумати тільки!.. Доведеться тепер ще більше перевибачатися...

РОЗДІЛ II

*«Це може знати тільки дядечко Бугай!»
Сорока Скрекекулія. Перше знайомство з Бугаєм. Чижик Ціві-Тівік. Друге знайомство з Бугаєм.*

Але як перевибачитися? Де його шукати,

того професора Кваквакума? Він же розлючений пірнув у болото і тепер хтозна, коли випірне. Знову засяде за Книгу Джерел. А чекати не можна. Бо онде мама-журавлиця вийшла з очерету назустріч і питає:

– Ну як, синку, вибачився?

– Ні, – похилив голову журавлик.

– Чому? Стара жаба Ропуха мені сказала, він щойно тут був, на сонечку грівся.

– Не бачив я нічого, – ще нижче опустив голову журавлик. (Ох, як важко казати мамі неправду!)

– Ну, побудь тут, синку, почекай. Треба ж обов'язково вибачитися, – і мама-журавлиця знову почимчикувала в очерет.

І що його робити?

(Продовження на 10 сторінці)

Аделя ГРИГОРУК

Як півень страх прогнав

Пес Бровко у полі з дідом
Забарився до обіду –
Без сторожі дім і хата.
– Хто нас має пильнувати? –
Злякано індик белькоче.
Кіт стурбовано нявкоче:
– А що, як нахабний звір
Забіжить до нас у двір?
Дві рябі матусі-квочки
І малята їх, клубочки,
Заховались в кропиві
І дрижать, ледь-ледь живі.
Каченята, що в канаві
Дружно черв'ячків шукали,
Запищали в унісон:
– Може, це – поганий сон?
На городі в огудинні
Причаївсь хтось біля дині.
Не впізнати на позір:
Це лисиця чи куниця,
А чи сам розбійник-тхір?
Тут в застиглому повітрі
Півень крилами як тріпне!
– Ку-ку-рі-ку! – закричав
І з подвір'я страх прогнав.
Півень з гребенем червоним,
На ногах у нього шпори,
Він хоробрий – хоч куди! –
Врятував всіх від біди.

Веселкова краса

На небесних гонах темних
Грім гуркоче, наче звір.

Із просторів потаємних
Злива ллється в кожен двір.
Забурунилися потоки,
Рве каміння течія.
Та вщухає дощ потрохи,
Небо райдужно сія.
Глянь угору – променисто
З краю в край проліг місток,
Семибарвно ще й огнисто,
Наче тканий поясок.
Злива піднесла в дарунок
Веселкову цю красу.
...Негучний грози відлунок
Закотився у росу.

Дві кізоньки

Дві кізоньки-брикалочки
На лужку гуляли,
Дві кізоньки-брикалочки
Діточкам казали:
– У нас ніжечки тоненькі,
У нас ріжечки гостренькі.
Ми пасем смачну травичку,
Чисту любимо водичку.
Молочка дамо в горнятка
І дівчаткам, і хлоп'яткам.
Біле молочко, смачненьке,
Виростаєте розумненькі!

Румунські письменники – дітям

Еміль ГИРЛЯНУ

Зі світу безмовних Тук! Тук! Тук!

І птахи розуміються між собою. Може, ви мені не вірите, та не велика біда. Я ж знаю багато чого про птахів від моєї сойки. Так, так, від моєї сойки, яку я навчив людської мови, а вона у свою чергу відкрила мені кілька таємниць пташиної мови. Коли ви чуєте, як щебече ластівка, то, може, ви гадаєте, що то так собі, захотілося пташині погаласувати. А насправді пташка наказує своїм маллятам: «Не вихиляйтеся з гнізда! Не верещіть, коли батьків немає вдома! Цить, поблизу кішка!». Ось, на тину, повз який ви проходите, зацвірінькав горобець. Нема вам діла до нього, а він, бідолаха, злякався: «О-й-о-й!» У місячні ночі прислухаетесь до солов'їного тьохкання, вам подобається, здається, що то для вас пташина старається, і навіть не підозрюєте, що то плаче її кохання.

Вільшанка

Отак, завдяки моїй сойці, сьогодні я мав можливість послухати розмову між вільшанкою і чечіткою. Розкажу і вам.

«Тук! Тук! Тук!» – чулося здалека.

– То дятел, – каже вільшанка.

– Дятел, дятел, – погоджується чечітка. – І чого це він весь час вистукує?

– Білку шукає, – пояснює вільшанка.

– Білку? Навіщо йому білка?

– Як то ви, чечітки, ніколи нічого не знаєте! – аж рознервувалась вільшанка. – То ти не чула цієї історії. Зараз розповім.

(Признаюсь, що деяких цвірінькань я не зрозумів, але запам'ятав і вдома повторив моїй сойці, а вона розтлумачила їх. Отак,

розповім вам історію дятла, підслухану від вільшанки).

«Давно це було, – почала вільшанка. – Ти мене слухаєш, чечітко? – вставила сварливо. – Кажу, давно це було. Тоді ще й людей не багато було на землі. У лісі білка надибала на якесь дуже дивне дерево з круглими плодами, солодкими і смачними. То вона, сестричко, горіхи ліщини знайшла. Дуже сподобались їй горішки ті. Вона згадала, як минулу зиму голодувала, гризла гірку кору дерев, щоб якось вижити, і ось що намітила: заготувати на наступну зиму горішки. Цілу осінь носила смачні плоди в дупло. Уже раділа, що так їй пощастило, будувала плани на майбутнє, як взимку не буде змушена виходити з хатинки, а коли надворі лютуватиме

хуртовина, то й носика з теплого дупла не вистромить. Аж одного ранку якось ненароком подряпала лапку. Шукає – об що? Об горіхову шкаралупку. Звідки? Вона ще й не торкалася своїх запасів. Почала перевіряти комірчину й побачила: добра четвертина горіхів з'їджена. Захвилювалася, заметушилася білка. Вирішила чатувати і будь-що упіймати злодія. Причаїлася в дуплі, наче злилася з деревом, і чекає.

І що б ти подумала? Злодієм був дятел. Випадково натрапив на дупло з горіхами. Скочив туди, перескочив сюди, у дупло – і до горіхів. Згадався, що то має бути щось добре, раз білка наховала. Дзюб, слава Богу,

має міцний. Хрусь! І ось тобі горіхове ядро. Смачно! І занадився щодня обідати білчиними горіхами.

Так і того ранку, коли білка чатувала біля своїх запасів, з'явився, але тільки всунувся в дупло, як білка накинулася на злодія. Дятел хотів випурхнути з дупла, але білка вхопила його за хвоста і давай ним довбасити: і вгору, і донизу. Так дятел, наче ящірка, залишив свій хвіст у білчиній лапці й кулею вилетів із дупла. Пізніше, коли трохи перевів дух і заспокоївся, помітив, що залишився без хвоста. Повернувся до білки, щоб попросити пробачення, і щоб та віддала хвоста. На цей раз дятел уже не сунувся у дупло, а чемно постукав дзьобом по стовбурі дерева: тук, тук, тук. Та дарма. Білки уже там не було, вона переселилася в інше дупло. Відтоді так і літає від дерева до дерева і стукає – білку шукає».

– То, кажеш, відтоді дятел не має хвоста? – запитала чечітка.

– Атож... Цить! Ось він...

Глянув і я. Червона блискавка пронизала прогалину між деревами і на березу сів дятел. Видряпуючись по стовбуру дерева, обстукав його знизу догори й перелетів на інше дерево. Прислухаюсь: бук звучить дзвінко, ясен – глухо, дуб гуде, як горщик. Дятел, стукаючи, перелітає з дерева на дерево і зникає з моїх очей. Уже давно не видно його, але здалека ще чути: тук, тук, тук.

– А знаєш, вільшанко-сестричко, – знову зацвірінькала чечітка, – я гадаю, що вся твоя розповідь – то вигадки. Так, це плітки. Мабуть, дятлові подобається пити сік дерев, тому й вистукує дірки в стовбурах.

Вільшанка розсердилась:

– Яка ж ти дурна, чечітко. Може, й п'є дятел сік дерев, як сам собі вирішив: якщо вже випала мені доля обстукувати усі дерева, то нехай уже й соку їхнього нап'юсь.

– Мабуть, так воно і є, – завершила розмову чечітка.

Ось таке я сьогодні почув, підслухавши розповідь вільшанки чечітці. Хочете – вірте, а хочете – ні, але одне вас прошу: якщо завітаєте до мене в гості, то не кажіть моїй сойці, що я вам розповів, бо вона спересердя зробить мене глухим до пташиних розмов. Прошу вас, не кажіть.

Переклад з румунської Ірини Мойсей

Іван ФРАНКО

Киця

Плакала киця на кухні,
Аж їй очиці попухли.
«Чого ти, киценько, плачеш,
Їсти чи питоньки хочеш?»

«Їсти ні пити не хочу,
З тяжкої жалості плачу.
Сам кухар сметанку злизав,
На мене, кицюню, сказав.
Хтів мені лапки побити,
Чим же я буду ходити?»

«Скажи ж нам, киценько мила,
Як ти ся в нього просила?»

«Я му сказала: Ой пане,
Най тобі жаль мене стане!
Не бий ти кицю мізерну,
Я тобі шкоду поверну,
Настане ранок майовий,
Піду я в поле на лови;
Походжу мало чи много,
Зайчика зловлю малого,
Тобі принесу живого.
Воробці в стрісі укриті
І перепілонька в житі,
Все те моя буде здобич,
Сли мені буби не зробиш.

А як полудне настане,
Пригріє сонце весняне,
Скриються зайчики й птахи,
Я влізу в воду по пахи,
Я всі броди переброджу,
Вже ся на хитрість спроможу,
Вже ся спроможу на шутку,
Наставлю хвостик, як вудку,
Наловлю рибок я много,
А все для тебе, їй-богу!»

Наталка ЛОГВИН

Пригоди кота Портокале

У невеличкому гарному місті серед квітів і трав стояв затишний будиночок, у якому жила привітна пані Оля. Як добра господиня, вона вирощувала дуже багато квітів, тому в неї у дворі було, як у казці. А ще пані Оля дуже любила котів і вони відповідали їй взаємністю. Серед її домашніх улюбленців був розкішний рудий кіт, який на сонці виблискував золотим сяйвом. Своєю формою і кольором він був дуже схожий на оранжевий апельсин. За це його й назвали Портокале. Він почував себе господарем у будинку. Цілими днями Портокале валявся на м'якому дивані, а вночі походжав по будинковим закуткам. Гуляти по вулиці йому зовсім не хотілося. Коли за вікном дощило, він умощувався на теплий килимок біля каміну, витягував свої лапки на всю довжину і тихо дрімав.

Та ось одного разу пані Оля вийшла з дому, але вхідні двері не зачинилися, як зазвичай. Портокале помітив прогалину між дверима і стіною, порозмірковував декілька хвилин, а потім повільно й обережно підійшов до дверей. Коли побачив зелене буяння трави та квітів, він миттю вибіг у садок. Тут для нього все було незвично цікавим: співали пташки, літали метелики, квіти духмяно пахли, з вулиці було чути шум машин. Довго не зволікаючи, Портокале захопився ловити метеликів. Проте йому це не вдавалося, бо вони щоразу від нього відлітали, пурхали з квітки на квітку. Кругленький котик все бігав-стрибав за ними, поки не стомився і не впав на зелену прохолодну травичку під квітами.

Аж тут над вухом почулося незвичне дзижчання – це бджілка прилетіла до квіточок

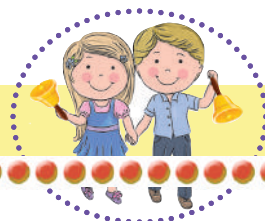
за медом. Якусь мить кіт не знав, що робити. Його очі стали величезними і котик був не в силі відірвати їх від смугастої комашки. Бідолаха зовсім забув, що хотів відлежатися на травичці. Йому було вкрай необхідно зловити оту галасливу істоту. Після декількох невдач йому таки вдалося схопити одну бджілку, яка його тут же і вжала. Від несподіванки він голосно занякав. Але біль не проходив, котик не знав, куди себе діти. Із розпачу він вчепився кігтями за стовбур та заскочив на гілку клена. Небажаного гостя помітила чорна ворона, яка сиділа на дереві, і сердито каркнула.

Котик від страху стрибнув на землю і поліз ховатися в пахучі квіти.

У таких забавах Портокале й не зогледівся, як сонечко сховалося за хмари і раптово пішов літній теплий і рясний дощ. Дуже швидко його шерстка стала мокрою, бо він не знав, де сховатися. Дощ не вшухав і розпеченому вусатику стало холодно. Аж раптом котик побачив широкі листки мальви та й заховався під ним. Проте від дощу вони не захищали, а надворі вже почало сутеніти. Портокале стало холодно, сумно і страшно, бо він не знав, як повернутися додому. Та незабаром почувся знайомий голос пані Олі, яка гукала його біля хати. Він миттю побіг до порога і заскочив у відчинені двері.

В хаті було затишно, тихо і пахло смачною їжею. Портокале швидко шмигнув до своєї мисочки і замуркав, коли господиня почала витирати його мокру руду шерстку. Облизуючись по вечері і зручно вмощуючись на м'якому дивані, він вирішив більше ніколи не виходити на вулицю.

••• Цікаво знати! •••

Журавель

❁ Сімейство журавлів – одне з найдавніших на Землі: вік цих птахів – близько 60 мільйонів років, і жили вони на Землі вже в період закінчення ери динозаврів. Археологи знаходили наскальні малюнки із зображенням цього птаха в печерах давніх людей, що проживали на територіях Північної Америки і Африки.

❁ У родині журавлиних 4 роди та 15 видів. Журавлі широко розповсюджені у світі й переважно мешкають у болотистих місцевостях. Не зустрінеш їх лише в Антарктиді та Південній Америці.

❁ Батьківщиною птахів сімейства журавлиних вважається Північна Америка, звідки через Азію його представники поширилися на інші континенти.

❁ Із 15 видів журавлів 6 є осілими і не здійснюють тривалих перельотів. Решта з настанням холодів залишають місця гніздування і відлітають в більш теплий клімат для зимівлі. При перельоті збиваються в зграї. Іноді для зменшення опору вітру утворюють клин, який вражає виглядає з поверхні землі.

❁ Журавлі, які мешкають у Європі та Азії, здатні підніматися на висоту до 10 тисяч метрів під час польоту. Це рекорд у світі птахів. А літають вони зі швидкістю приблизно 72 км/год.

❁ Харчуються журавлі пагонами, бруньками, насінням рослин. Кореневища рослин є для них справжніми ласощами. Іноді в меню крилатих гурманів потрапляють комахи, жуки, яйця, молюски, хробаки, равлики, черв'яки, жаби, а іноді й дрібна риба.

❁ Журавлі – це найвищі в світі птахи, здатні до польоту. Точніше, їх австралійський різновид, у якого зріст дорослих особин досягає

170 сантиметрів (коли вони стоять на землі). Розмах крил у них іноді перевищує 180 сантиметрів, а вага досягає 5-6 кілограмів.

❁ Найменші представники журавлиних – це *беладони* з висотою тіла у 80-90 сантиметрів, при розмаху крил 130-160 сантиметрів і вазі в 2-3 кілограми. Цей найменший журавлик занесений в Червону книгу. Беладони моногамні – їх «шлюб» триває протягом усього життя. І навіть якщо один партнер гине, то другий не поспішає знайти йому заміну.

❁ Журавлі – птахи-довгожителі. Вони живуть у природі близько 20 років, а в неволі можуть дожити до 70-80 років.

❁ Свої гнізда журавлі завжди будують неподалік від води. Вони цікаві своїми розмірами – діаметр гнізда зазвичай перевищує один метр, а іноді доходить і до двох метрів. Все через солідні розміри самих птахів, яким потрібно там якось поміститися, тому що самка зазвичай відкладає всього 2 яйця.

❁ У другу неділю вересня наша планета відзначає *Всесвітній день журавля*. Саме свято в різних країнах супроводжується фестивалями, акціями, конкурсами та фотовиставками, присвяченими журавлям, а також екскурсіями на місця осінніх скупчень птахів, де взяти участь в їх підрахунку можуть всі.

❁ В Україні гніздяться два види журавлів: сірий і білий. Обидва занесені в Червону книгу.

❁ У Румунії можна побачити білого журавля (великого) та журавля степового (беладону). Відрізнити сірого журавля від степового можна за дзвінкістю голосу. Курликання степового журавля вище та мелодійніше, аніж сірого.

Підготувала Людмила Дорош

(Початок на 4 сторінці)

Отак стояти й чекати, коли знаєш, що нічого не дочекаєшся?

Журавлик тупцяв на місці і зітхав.

– Чому зітхаєш, журавлику? – почув він тоненький голосок.

Глянув. На очеретині гойдалася маленька в'юрка очеретянка, рудувато-бура, з жовтою голівкою.

– Як же мені не зітхати, – сказав журавлик.

– Мені обов'язково професора Кваквакума треба, а де його тепер знайти, не знаю.

– Це може знати тільки дядечко Бугай. Так-таки-так! Бо він літає над болотом уночі і бачить згори, де світиться на дні віконечко в квакквартирі професора. Так-таки-так!

– А як мені побачити дядечка Бугая?

– Побачити його дуже важко, майже неможливо, – сказала очеретянка і раптом зникла, наче її й не було. Бо враз залопотіли крила, і на корч поряд із журавликом сіла сорока. Сіла і одразу заскрекотіла:

Скре-ке-ке!

Скре-ке-ке!

Що тут сталося?

Що таке?

Все це сорока проскрекотала так швидко, що в журавлика аж голова замкітрилася. Йому було прикро, що балакуча сорока налякала полохливу очеретянку, і він не дуже ввічливо сказав:

– Та! Все одно ви, тьотю, не допоможете. Все одно ви того не знаєте.

– Що?! – обурено махнула своїм довгим хвостом сорока. – Та ти знаєш, хто я така?! Та я ж сорока-білобока Скрекекулія! Я ж усюди літаю і все на світі знаю!

«Може, й справді Скрекекулія допоможе», – подумав журавлик і сказав:

– Та от треба мені дядечка Бугая, але ка-

жуть, що побачити його дуже важко, майже неможливо.

– Летімо зі мною! Я тобі його покажу.

– Я ще не вмію літати, – зітхнув журавлик.

– Я поки що тільки бігаю.

– Не біда! Я полечу, а ти за мною побіжиш.

– Ну, гаразд, – погодився журавлик.

Сорока Скрекекулія знялася й полетіла. А журавлик побіг за нею.

От він уже й болото проминув. Біжить повз переліски, гайки. Бачить – на лузі корови пасуться. А осторонь за кільце в носі ланцюговою припиначкою до кілка колгоспний бугай Чемпіон прив'язаний.

Скрекекулія хвостом у його бік махнула й каже:

– Ось тобі твій дядечко Бугай. На тому й здоровий бувай! І ніколи не кажи, що я чогось не знаю. Скрекекулія усе знає, що є і чого немає.

І сорока, дуже задоволена собою, полетіла геть.

(Далі буде)

••• Славетні українці •••

Володимир Івасюк

Цей легендарний український композитор та поет вважається зачинателем нової естрадної музики в Україні. За всього лише 30 років життя він став автором 107 пісень, 53 інструментальних творів та музичних супроводів до театральних вистав. Він творець таких хітів як «Червона рута», «Водограй», «Я піду в далекі гори» та інші. Володимир Івасюк був професійним медиком та неординарним живописцем, скрипалем та чудовим гравцем на фортепіано, віолончелі, гітарі. Він майстерно виконував власні пісні, які ніколи не втрачають своєї актуальності, які із задоволенням виконують та слухають і в наші дні.

Володимир Михайлович Івасюк народився 4 березня 1949 року в м. Кіцмань Чернівецької області в родині вчителів. Його батько відомий як дослідник історії Буковини, він володів 11 мовами. Завдяки батькові Володимир добре говорив французькою. Мати Володимира мала видатні вокальні дані. Уже в 3 роки хлопчик любив відвідувати разом з нею репетиції хору. А в 5 років батьки віддали сина до музичної школи в Чернівцях. Там він опановував скрипку. У 15 років Володимир у школі створив ансамбль «Буковинка», який серед іншого виконував і його перші пісні. Цей колектив здобув кілька перемог на місцевих конкурсах самодіяльності.

У 1966 році сім'я переїхала до Чернівців. Володимир продовжував успішно вчитися, працювати з музикою та співати. У 1971 році його пісня «Червона рута» здобула перемогу на першому все-союзному фестивалі «Пісня-71». Цю назву отримав і перший український музичний фільм, який знімався в горах біля Яремче. На фестивалі «Пісня-72» перемогу отримав інший твір Івасюка – пісня «Водограй». Тоді Володимирові було всього лише 23 роки, а його ім'я вже стало відомим по всій країні. У тому ж році Івасюк переїжджає до Львова, де завершує свою медичну освіту і продовжує навчання в місцевій державній консерваторії. Він багато працює і створює все складніші та не менш мелодійні пісенні твори. У 1974 році його пісня «Водограй» на фестивалі «Сопот» у Польщі визнана найкращою. А через 3 роки Софія Ротару вдруге на цьому конкурсі перемогла з піс-

нею Івасюка «У долині своя весна». Успіх Володимира в Радянському Союзі та поза його межами, його мелодійні пісні українською мовою нагадували всім, що наш народ і його культура не пропали. Івасюк стає культовим композитором у середовищі патріотично налаштованих українців. Йому належать відомий вислів: *«Ми, українці, вже з самої колиски стаємо націоналістами, якщо матері співають нам українські колискові. Тому нас перевиховують у концтаборах. Українець перестав бути націоналістом аж тоді, коли зневажає свою мову, пісню, свої національні традиції, любить усе, крім свого рідного»*.

Творчість Івасюка виходила за рамки фольклору, встановлені тодішньою владою. Більше того – він вважає себе українським музикантом і навідріз відмовляється писати музику до російських текстів. Довго так тривати не могло.

24 квітня 1979 року композиторові зателефонували, він пішов з дому та більше не повернувся. 18 травня митця знайшли мертвим у лісі під Львовом. Офіційна причина смерті – самогубство, не дивлячись на явні ознаки тортур та насильства. Похорон Володимира Івасюка 22 травня у Львові перетворився на масову акцію протесту проти радянської влади. Голова Львівської обласної організації письменників поет Р. Братунь тоді сказав: *«...Ми ховаємо композитора, гордість України, автора «Червоної рути», яку співає увесь світ!»* За кілька днів Братунь уже не був головою Спілки. Музику та ім'я талановитого митця стали замовчувати, але не змогли стерти з людської пам'яті.

Сьогодні пісні Івасюка співають і переспівують. Його іменем названо вулиці в містах і містечках України, відкрито пам'ятники. В честь В. Івасюка-реалізовано велику кількість музичних проєктів, зокрема фестиваль «Червона Рута» в Чернівцях.

У 2009 році президент України підписав Указ про присвоєння Володимиру Івасюку звання *Герой України* (посмертно) за самовіддане служіння Україні на ниві національної музичної культури та створення вершинних зразків української пісенної творчості.

Підготувала Ольга Сенишин

Тематична картка «Українська мова»

1. Прочитайте виразно віршик та вивчіть його напам'ять:

*Ой, яка чудова,
світла і багата
українська мова,
мова мами й тата!*

*Мова мами й тата,
діда і бабусі.
Знаю її добре,
ще краще навчуся.*

Марійка Підгірянка

український ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○

2. Від кого ви навчилися української мови?
Підкресліть синім кольором відповідь:

- мами →
○ батька →   **батьків**
○ бабусі →
○ дідуся →   **дідуся й бабусі**

3. Складіть декілька варіантів словосполучень з прикметником «**український**»:

українська ○ ○ ○ ○ ○

українські ○ ○ ○ ○ ○

4. Коли відзначається День української мови (як в Україні, так і в Румунії)?

○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○

Довідка:

1. Число між цифрами 8 і 10;
2. Місяць – останній місяць осені.

5. Упізнайте видатних українських поетів та письменників і правильно напишіть їхні імена.

25 лютого 1871 – ясеЛ акніаркУ

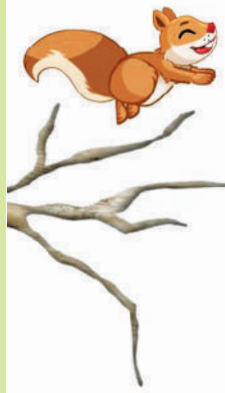
27 серпня 1856 – навІ окнарФ

9 березня 1814 – сараТ окнечвеШ

7. Фізкультхвилинка.

Раз, два! Пострибали
(гіти плігають гвічі
вперед)!
Три, чотири! Назад стали
(плігають гвічі назад).
Лапки вліво, лапки вправо
Лапки вгору підняли.
Всі тихесенько присіли.
Потім знову підвелись.
І круtilись, веселились,
Усміхнулись й за науку знов
взялись.

7. Знайдіть слова, які можна поєднати зі словом «українська». Виділіть їх жовтим кольором.

У	к	р	а	ї	н	е	ц	ь	й	і
К	а	о	л	а	ч	к	і	ф	х	р
Р	у	к	р	а	ї	н	к	а	и	д
А	к	т	р	и	с	а	т	о	с	в
Ї	д	а	л	ь	н	я	с	е	н	а
Н	у	к	р	а	ї	н	о	ч	к	а
А	з	б	у	к	а	н	а	н	а	с
Ь	р	о	д	и	н	а	к	т	о	р

8. Конкурс.

Прочитайте правильно та виразно скоро-
мовки:

Летів горобчик, сів на стовпчик.

Прибіг хлопчик, втік горобчик.

*Кричав Архип, Архип охрип,
Не треба Архипу кричати до хрипу.*

Пироги перепечені

Перцем переперчені.

Порахуйте, скільки голосних звуків у кожній
скоромовці. У якій з них голосних звуків най-
менше, а в якій – найбільше? Переможцем
стане той, хто швидко й правильно виконає
завдання. Успіхів!

*Рубрику підготувала
вчителька початкових класів
Анка Майданюк Штюбіану.*

Вивчаємо англійську

1. Ось і настав листопад. Знаєте, як називається цей місяць англійською? Прочитайте вірш та перекладіть на українську мову. Про що в ньому йдеться?

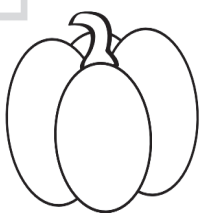
November

No sunshine, lots of rain.
No warm days, snow again.
No bugs or bees,
No leaves on trees.
You must remember
This is November!

2. Уважно прочитайте речення під малюнками та розфарбуйте зображення за вказівками.

1.

The pumpkin is orange and brown.

2.

The apple is red and green.

3.

The leaves are yellow and orange.

4.

The acorns are orange and brown.

3. Розшифруйте секретне повідомлення. За допомогою ключа впишіть літери над зображеннями і прочитайте зашифроване слово.

= L

= S

= A

= E

= K

= H

= V

= T

= R

4. Прочитайте текст і дайте правильні відповіді на запитання.

A Beautiful Fall Day

James was outside in the yard with his family. It was a beautiful fall day and the sun was shining. The leaves had fallen from the trees and were all over the ground. James had fun raking leaves with his father.

Questions:

1) Who was James outside with?
a. his friends
b. his father

2) What was on the ground?
a. leaves
b. water

3) What did James do with his father?
a. play games
b. rake leaves

Підготувала
Ірина Савіна

? Відгадай ?

Дивний ключ у небо лине –
Не залізний, а пташиний.
Цим ключем в осінній млі
Відлітають...
(журвалі)

Балакуча ця вертуха!
Ліс її щоденно слуха –
Довгохвоста, білобока...
Ну й плетуха! Це –
(сорока)

В мене є великий хист,
Я співаю, як артист.
Спів мій радісний усюди
Дуже люблять слухать люди.
(Соловей)

Понад хмарами літає,
Пильно здобич виглядає.
Як побачить її – вмить
Каменем униз летить.
(орел)

Зроби своїми руками

Лелека з паперу

Лелека – символ вірності, щастя, добробуту, живий символ України. Лелека – символ любові до батька-матері, котрі благословили тебе на світ, а тому це – й символ сімейного благополуччя, любові до рідної землі, Батьківщини. Тож пропонуємо вам навчитися виготовляти лелеку з паперу.

Необхідні матеріали: білий аркуш паперу А4, ножиці, чорний фломастер.

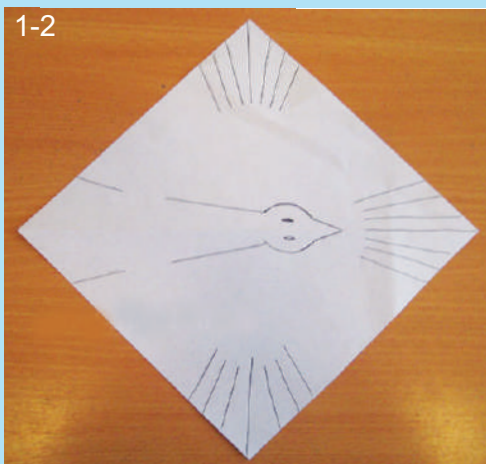
Хід роботи:

1) Вирізаємо квадрат з аркуша білого паперу А4.

2) Малюємо заготовку майбутнього птаха.

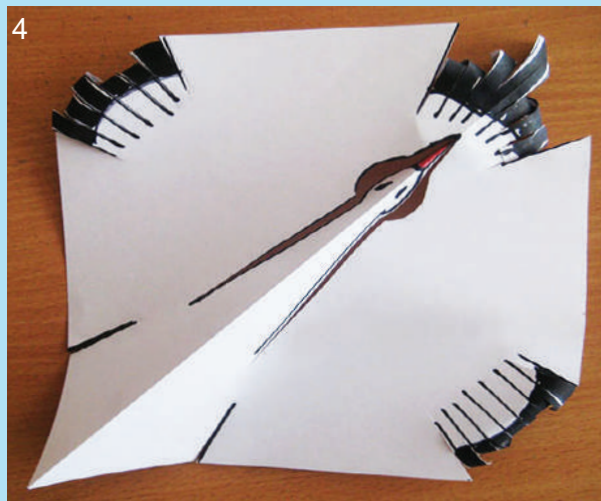
3) Розмальовуємо чорним маркером хвіст і крила лелеки. Адже в реальному житті він не чисто білий, а з темними кінцями оперення.

1-2

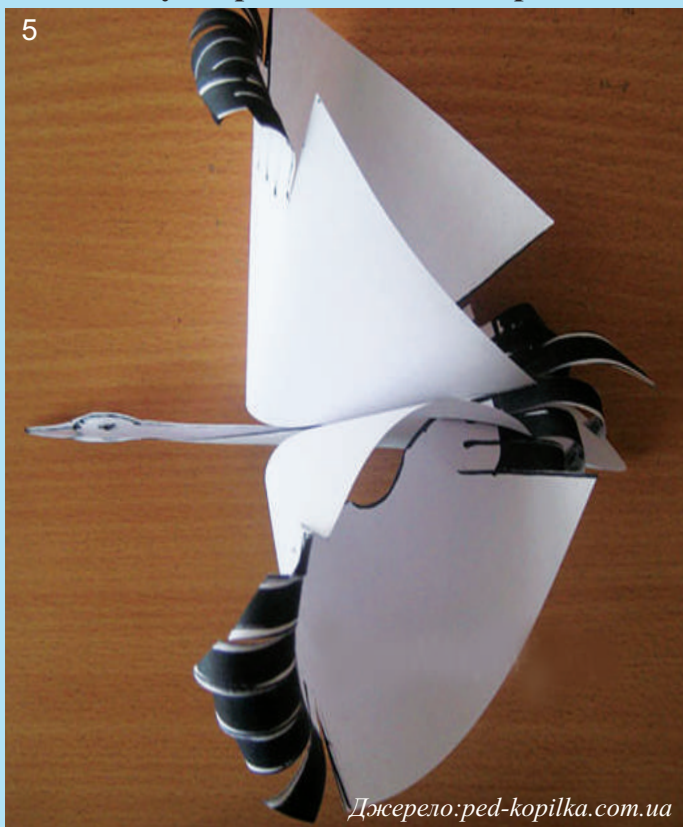
4) Згинаємо по діагоналі. Вирізаємо голову і шию, розрізаємо пір'ячко.

4

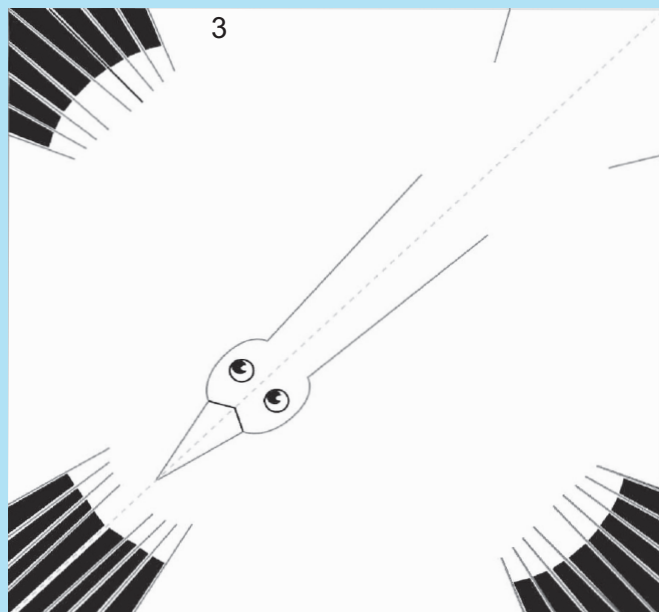

5) Підкручуємо розрізані пір'їни на хвості і шиї, і вивертаємо, вставляючи хвіст у надріз. Ваш лелека-оберіг готовий!

5

Джерело: ped-kopilka.com.ua

Мисливець за жабами

Слова Аделі Григорук, музика Володимири Луцак

Музична партитура пісні «Мисливець за жабами».

Цей ве - ли - кий силь-ний птах мо - стить гніз - да на стов - пах,
ще на клу - нях і сто - до - лах, не гніз - дить - ся він у го - рах.
По бо - ло - тах бро - дить в лу - зі, ло - вить жаб, га - дюк в ок - ру - зі,
вид - но всім його зда - ле - ка: чор - но - бі - лий птах ле - ле - ка.

Цей великий сильний птах
Мостить гнізда на стовпах,
Ще – на клунях і стодолах,
Не гніздиться він у горах.

По болотах бродить, в лузі,
Ловить жаб, гадюк в окрузі,
Видно всім його здалека:
Чорно-білий птах – ... (лелека).

Свято ковалів

14 листопада за церковним календарем є днем святих чудотворців-безсрібників Косми та Даміана Асійських. В народі цей день називали Кузьми та Дем'яна. Селяни святкували тоді закінчення польових робіт, а дівчата збиралися на курячі вечорниці – визначали, «чия курка смачніша» й ворожили на кохання та суджених. Вважалось, що в цей день обов'язково має бути мороз. Із цього приводу казали: «Кузьма з Дем'яном – ковалі; закують дороги і річки – до весни не розкувати».

За народною уявою святі праведники Кузьма та Дем'ян насправді були ковалями і навчили людей цьому мистецтву. Тому 14 листопада представники цього ремесла відзначають своє, так би мовити, «професійне свято». А святих Кузьму та Дем'яна вважали їхніми покровителями, до них зверталися з проханнями і побажаннями. У наші дні в декількох великих містах України святкування ковальства означає проведення фестивалів із цікавими майстер-класами від досвідчених ковалів та їхніми виставками робіт.

Ковальство на землях сучасної України відоме ще з давніх часів. Археологічні дані свідчать про те, що наші пращури володіли секретами видобування і обробки металів ще близько 5 000 років тому. Вже за часів Київської Русі існувало понад 16 ковальських ремесел, а також надзвичайно широкий асортимент виробів із заліза. Ковалі тоді майстрували зброю, знаряддя праці, ремісничі інструменти, кінську зброю, предмети домашнього вжитку і побуту, прикраси та елементи одягу. Високого розвитку досягла також обробка кольорових металів: міді, бронзи, срібла, золота. Українські ковалі володіли декількома способами загартування металів та їх поєднання. З розвитком обробки металів від ковальства відокремилися більш вузькі спеціалізації по виготовленню голок, годинників, ювелірних виробів (золотарство), котрі зосередилися в містах.

У недалекому минулому кузня була правдивою необхідністю в житті людей і на Україні їх можна було знайти не тільки в містах, але і в майже кожному селі. Сільське ковальство зберігало свої традиції, а ковалі виготовляли потрібні в кожному господарстві речі: плуги, підкови, коси, мотики, ло-

пати, серпи, сокири та інше. Також ковальською справою було підковувати коней, оковувати вози і натягувати залізні шини на колеса. А серед гуцулів ще було поширеним бляхарство – виготовлення прикрас та інших дрібних побутових речей із кольорових металів. У коваля можна було не лише замовити ніж чи підкувати коня, а й почути свіжі новини. Кузня на селі звичайно була місцем зібрання чоловіків – своєрідним чоловічим клубом.

Кузні були розташовані як правило на околиці поселень. Зазвичай коваль розігрівав до червоного кольору шматок металу в горні, де горіло деревне вугілля, і горіння якого підсилювалося роздмухуванням полум'я за допомогою міхів. Далі він брав кліщами залізо, клав його на кувадло та бив по ньому молотом, надаючи предметові потрібної форми. Часто ковалеві допомагав помічник-підліток, що виконував обов'язки молотобійця. Викувавши річ, її кидали в корито з водою для загартування.

Робота з металом завжди вважалася важким і мужнім видом ремесла. З точки зору простих людей, ковальська справа є непростю, вимагає фізичної вправності і певних знань та навичок. Селяни з великою пошаною ставилися до ковалів, адже від них значною мірою залежав їхній добробут. До того ж, перетворення металу на різні речі споконвіку вважалось таємничим мистецтвом, а в ковалях бачили тих, хто здатен захистити людей від нечистої сили. Тому не дивно, що в українському фольклорі коваль зображений не просто як фізично сильний і вправний богатир, але і як чарівник, що приборкує дракона. А письменник Микола Гоголь навіть створив яскравий образ коваля Вакули, який перемагає хитрого чорта та й ще змушує його виконати свою волю.

Навіть зараз професія коваля не втратила своєї престижності. Ковані вироби користуються великою популярністю та є актуальним трендом в інтер'єрі. Все так само ця праця вимагає терпіння, вкладення сил, енергії та досвіду. Іншими словами – всього того, що потрібно людині для майстрування і особистого щастя. Бо ж не дарма в нас кажуть: «Всяк свого щастя коваль».

Підготувала Ольга Сенишин

Пишаємося нашими дітьми!

**Гурт українських школярів із с. Ремети на святі «День української мови»,
м. Бухарест, 9 листопада 2022**

**Молодші члени хору із села Вишня Рівна
на святі «День української мови», м. Бухарест, 9 листопада 2022**